

Izdavač:

T.E – M.I d.o.o.
32100 Vinkovci, Hrvatskih kraljeva 3
e-mail: temi@email.t-com.hr

tel - fax: 032/338-525
mob: 098/845-221

Za izdavača:

Mirela Lazanin

Uredništvo:

T.E – M.I d.o.o.

Recenzenti:

dr. sc. Nikola Klem, dipl. ing. el.
Asmir Bašić, ISD/BSD Project Manager Autodesk Expert
Ivan Adrić, dipl. ing.

Lektorica:

Helena Voda, prof.

Likovno - grafičko uređenje:

Margareta Trconić, dipl. ing.

Naslovnica:

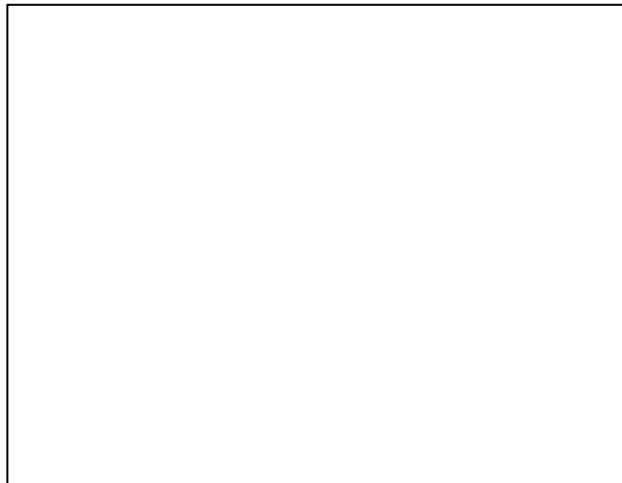
Vjeran Vidaković

Tisak:

T.E – M.I d.o.o.

Ni jedan dio knjige nije dopušteno preslikavati niti umnažati na bilo koji način, bez pismenog dopuštenja nakladnika.

Sadržaj, koncepcija i slike autorsko su vlasništvo izdavačke kuće T.E–M.I d.o.o. Svako neovlašteno preuzimanje dijelova sadržaja knjige bez znanja nakladnika smatrat će se povredom vlasništva.

PREDGOVOR

Priručnik *AUTOCAD s primjerima iz tehničkog crtanja* namijenjen je studentima tehničkih fakulteta, učenicima srednjih strukovnih škola, polaznicima tečaja AutoCAD-a i općenito svima koji se žele upoznati s osnovama, ali i naprednim mogućnostima izrade crteža na računalu pomoću progama AutoCAD tvrtke *Autodesk*.

U priručniku je obrađena inačica AutoCAD-a 2005, međutim većina se obrađenog gradiva, s manjim razlikama, može primijeniti na bilo koju inačicu, od AutoCAD-a 2000 na dalje (razlike među inačicama takve su da nova inačica donosi određenu nadogradnju prethodne, ali takve nadogradnje nisu predmet obrade ovog priručnika).

Prema izvornoj *Autodesk*-ovoj literaturi koja je upotrijebljena pri pisanju ovog priručnika, tečaj AutoCAD se po svom sadržaju može podijeliti u dvije cjeline: osnovni i napredni.

Osnovim se tečajem, koji je u potpunosti obuhvaćen ovim priručnikom, početnici upoznaju sa sljedećim gradivom: opis korisničkog sučelja i načina rada u AutoCAD-u, pogledi na 2D objekte, crtanje, odabir i uređivanje 2D objekata, slojevi, ispunjavanje objekata, tekst u crtežu, blokovi, kotiranje, dobivanje podataka o objektima, iscrtavanje na papiru.

Naprednim tečajem korisnici, koji su već upoznati s osnovama AutoCAD-a, produbljuju početna znanja i savladavaju složene alate i tehnike crtanja. U priručniku su obrađena ova područja iz naprednog tečaja AutoCAD-a: okviri s pogledom i iscrtavanje u prostoru papira, atributi blokova, rad s korisničkim koordinatnim sustavom (UCS-om) u 2D i 3D, pogledi na 3D objekte, 3D plohe, čvrsta tijela.

Gradivo je u priručniku obrađeno sustavno, pazeći na redoslijed obrađenih cjelina. Prvo se tumači sadržaj osnovnog tečaja. Na osnovni se tečaj gradivom nadovezuje napredni.

Cijeli priručnik prati razrađen, oslikan i pojednostavljen prikaz rada naredbi. Kada god je moguće gradivo prate primjeri riješeni po fazama izrade i zadatci za vježbu, iz različitih strukovnih područja. Na kraju se priručnika nalaze zadatci za izradu cjelokupnih crteža u dvije i tri dimenzije.

Na CD-u koji dolazi s priručnikom obrađeni su dodatni sadržaji iz osnovnog i naprednog tečaja, a prikazani su i postupci rješavanja nekoliko obrađenih primjera u priručniku.

Cijelo sučelje i naredbe AutoCAD-a na engleskom su jeziku, a u priručniku su prevedeni lako prihvatljivim i što je moguće jednostavnijim izrazom. Zbog toga se na kraju knjige nalazi rječnik engleskih pojmova.

KAZALO

1. Uvod u AutoCAD

1.1. Općenito o AutoCAD-u i programima tvrtke Autodesk	9
1.1.1. Sistemski zahtjevi za izvođenje AutoCAD-a	10
1.2. Korisničko sučelje	11
1.3. Prozor naredbi	13
1.4. Traka padajućih izbornika	16
1.5. Uloga pokazivača i miša	17
1.6. Alatne trake	19
1.7. Prilagodba izgleda korisničkog sučelja	22

2. Stvaranje novog crteža

2.1. Načini stvaranja novog crteža	25
2.2. Namještanje mjernih jedinica crteža	32
2.3. Spremanje crteža	33
2.4. Otvaranje postojećeg crteža	36

3. Prilagođavanje pogleda

3.1. Pomicanje pogleda	37
3.2. Zumiranje pogleda	38
3.3. Imenovani pogledi	40
3.4. Okviri s pogledom u prostoru modela	42

4. Načini stvaranja objekata

4.1. Crtanje dužine	47
4.2. Unos koordinata točke	48
4.2.1. Unos pravokutnih koordinata	49
4.2.1.1. Apsolutne pravokutne koordinate	49
4.2.1.2. Relativne pravokutne koordinate	50
4.2.2. Unos polarnih koordinata	51
4.2.2.1. Apsolutne polarne koordinate	52
4.2.2.2. Relativne polarne koordinate	53
4.3. Izravni unos udaljenosti	56
4.3.1. Ortogonalni način	56
4.3.2. Polarni način (polarno praćenje)	57
4.4. Korak pokazivača	61
4.4.1. Pravokutni korak	61
4.4.2. Mreža točaka	63
4.4.3. Polarni korak	64

5. Crtanje objekata

5.1. Točka	67
5.2. Kružnica	68
5.3. Mnogokut	71
5.4. Pravokutnik	72

5.5. Elipsa	74
5.5.1. Eliptični luk	76
5.6. Glatka krivulja.....	77
5.7. Ciljnici (OSNAP).....	78
5.7.1. Vrste ciljnika	81
5.8. Praćenje točaka pomoću ciljnika	89
5.9. Kružni luk	91
5.10. Polilinija	97

6. Slojevi, boje i vrste crta

6.1. Stvaranje novog sloja	100
6.2. Mijenjanje imena sloju	100
6.3. Zadavanje boje sloja	100
6.4. Zadavanje vrste crte sloja	101
6.5. Zadavanje debljine crte sloja.....	102
6.6. Stanja sloja.....	102
6.7. Upotreba sloja	103
6.8. Prebacivanje objekta u drugi sloja	104
6.9. Mijenjanje obilježja sloja.....	104
6.10. Uklanjanje sloja iz crteža.....	105
6.11. Vježba – rad sa slojevima	105

7. Odabir objekata

7.1. Pojedinačan odabir objekata	109
7.2. Mogućnosti odabira objekata	110
7.3. Odabir izvan naredbe SELECT	113
7.4. Postavke odabira objekata	114

8. Naredbe za uređivanje

8.1. Naredba ERASE	117
8.2. Naredba COPY	118
8.3. Naredba MIRROR.....	119
8.4. Naredba OFFSET	119
8.5. Naredba ARRAY	121
8.6. Naredba MOVE.....	124
8.7. Naredba ROTATE	125
8.8. Naredba SCALE.....	126
8.9. Naredba STRETCH.....	127
8.10. Naredba TRIM.....	128
8.11. Naredba EXTEND	131
8.12. Naredba CHAMFER.....	132
8.13. Naredba FILLET.....	134
8.14. Naredba PEDIT	135
8.14.1. Pretvaranje pojedinačnih objekata u poliliniju	136
8.15. Naredba PROPERTIES	137
8.16. Naredba MATCHPROP ili PAINTER.....	139
8.17. Zadatci za vježbu	140

9. Ispunjavanje uzorkom	147
10. Tekst	
10.1. Naredba DTEXT.....	153
10.1.1. Poravnavanje jednorednog teksta.....	154
10.1.2. Umetanje posebnih znakova	156
10.1.3. Uređivanje jednorednog teksta.....	157
10.2. Naredba MTEXT	158
10.2.1. Uređivanje višerednog teksta	160
10.3. Tekstualni stilovi.....	160
11. Kotiranje	
11.1. Vodoravne, okomite i rotirane kote.....	163
11.2. Usporedne kote	165
11.3. Kotiranje polumjera	166
11.4. Kotiranje promjera.....	166
11.5. Oznake središta	166
11.6. Kotiranje kuta	167
11.7. Kote osnovne crte	169
11.8. Lančane kote.....	170
11.9. Koordinatne kote	171
11.10. Pokazne crte	172
11.11. Uređivanje kota	174
11.12. Uređivanje kotnog teksta.....	175
11.13. Uređivanje kota naredbama DDEDIT i PROPERTIES.....	175
11.14. Uređivanje kota pomoću hvataljki.....	176
11.15. Povezanost kote i kotiranog objekta.....	176
11.16. Kotni stilovi	178
11.16.1. Stvaranje novog kotnog stila	179
11.16.2. Upotreba kotnog stila	180
11.16.3. Prebacivanje kote u drugi kotni stil.....	180
11.16.4. Promjena obilježja kotnog stila.....	180
11.16.5. Vježba – rad s kotnim stilovima.....	187
12. Blokovi	
12.1. Stvaranje definicije bloka	191
12.2. Umetanja bloka u crtež	192
12.3. Rastavljanje bloka	193
12.4. Promjena postojeće definicije bloka.....	193
12.5. Brisanje neupotrijebljenih definicija blokova.....	194
12.6. Razmjena blokova sa drugim crtežima	194
12.7. Blokovi i slojevi.....	195
12.8. Primjeri za vježbu	195

13. Atributi blokova	
13.1. Stvaranje definicije atributa	199
13.2. Stvaranje definicije bloka povezane s atributima	201
13.3. Umetanje bloka s atributima.....	202
13.4. Uređivanje atributa	204
13.5. Izdvajanje vrijednosti atributa u vanjsku datoteku	207
14. Dobivanje podataka o objektima	
14.1. Naredba DIST	211
14.2. Naredba AREA.....	212
14.3. Naredba ID.....	214
14.4. Naredba MASSPROP	214
14.5. Naredba LIST	214
15. Iscrtavanje (ispis) na papiru	
15.1. Odnos mjerila iscrtavanja, stvarne veličine objekata i veličine objekata na papiru	215
15.2. Iscrtavanje u prostoru modela	218
15.3. Iscrtavanje u prostoru papira.....	224
16. Zadatci – izrada cjelokupnog crteža.....	239
17. Zatvorena područja	
17.1. Zatvorena područja	253
17.1.1. Spajanje zatvorenih područja	254
17.1.2. Oduzimanje zatvorenih područja.....	254
17.1.3. Zajedničko zatvoreno područje	255
17.2. Naredba BOUNDARY	256
18. Izometrijsko crtanje	257
19. Korisnički koordinatni sustav (UCS)	
19.1. Ikona UCS-a.....	261
19.2. Zadavanje novog UCS-a u 2D crtežu.....	262
19.3. Postavljanje UCS-a u WCS.....	263
19.4. Prethodni UCS	263
20. Pogledi na 3D objekte	
20.1. Izometrijski pogledi.....	265
20.2. Ortografski pogledi	266
20.3. Naredba DDVPOINT	269
21. Sjenčanje 3D objekata	271

22. Unos 3D koordinata	
22.1. Unos pravokutnih koordinata	274
22.1.1. Apsolutne pravokutne koordinate.....	274
22.1.2. Relativne pravokutne koordinate.....	274
22.2. Unos cilindričnih koordinata	274
22.2.1. Apsolutne cilindrične koordinate.....	274
22.2.2. Relativne cilindrične koordinate.....	275
22.3. Unos sferoidnih koordinata	275
22.3.1. Apsolutne sferoidne koordinate.....	275
22.3.2. Relativne sferoidne koordinate.....	275
23. Korisnički koordinatni sustav (UCS) u 3D	
23.1. Zadavanje novog UCS-a.....	277
23.2. Ortografski UCS	279
23.3. Imenovani UCS	280
23.4. Vježba – rad s UCS-om.....	281
24. Zadavanje debljine objektima	285
25. Zadavanje početne z koordinate.....	287
26. Vrste 3D objekata	289
27. Plošni 3D objekti (Surfaces)	
27.1. Standardni 3D plošni objekti	291
27.2. Naredba 3DFACE	295
27.3. Rotacijska ploha.....	300
27.4. Izvučena ploha	303
27.5. Ploha omeđena s dva objekta	305
27.6. Ploha omeđena s četiri objekta	306
28. Čvrsta tijela (Solids)	
28.1. Standardna čvrsta tijela.....	307
28.2. Izvučena čvrsta tijela	311
28.3. Rotacijska čvrsta tijela.....	314
28.4. Presjek čvrstih tijela ravninom.....	317
28.4.1. Naredba SLICE	317
28.4.2. Naredba SECTION.....	319
28.5. Čvrsta tijela iz zajedničkog obujma – naredba INTERFERE	321
28.6. Čvrsta tijela iz zajedničkog obujma – naredba INTERSECT.....	322
28.7. Spajanje čvrstih tijela	323
28.8. Oduzimanje obujama čvrstih tijela.....	323
28.9. Uređivanje ploha i bridova čvrstih tijela	324
28.9.1. Izvlačenje ploha čvrstih tijela.....	324
28.9.2. Pomicanje ploha čvrstih tijela	326
28.9.3. Stvaranje usporednih ploha čvrstih tijela	326
28.9.4. Brisanje ploha čvrstih tijela.....	327
28.9.5. Rotiranje ploha čvrstih tijela	327

28.9.6. Sužavanje (širenje) ploha čvrstih tijela	328
28.9.7. Preslikavanje ploha čvrstih tijela	329
28.9.8. Bojanje ploha čvrstih tijela	329
28.9.9. Preslikavanje bridova čvrstih tijela	330
28.9.10. Bojanje bridova čvrstih tijela	330
28.10. Ukošavanje ploha naredbom CHAMFER	331
28.11. Zaobljavanje ploha naredbom FILLET	332
28.12. Utiskivanje objekata na plohe čvrstih tijela	332
28.13. Čišćenje ploha čvrstih tijela	333
28.14. Stvaranje šupljine u tijelu	333
29. 3D naredbe	
29.1. Naredba 3DARRAY	335
29.2. Naredba MIRROR3D	338
29.3. Naredba ROTATE3D	340
30. Vježba – rad sa čvrstim tijelima	343
31. Zadatci – izrada cjelokupnih crteža (2D i 3D)	363
Rječnik	377
Literatura	381

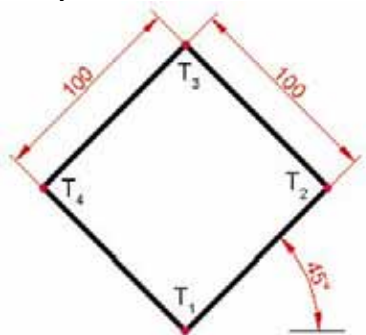

4.2.2.2. Relativne polarne koordinate

Položaj točke zadan je **udaljenošću od prethodne zadane točke i kutom** od početnog smjera. Relativne polarne koordinate se zadaju u obliku: @udaljenost<kut.

PRIMJER

Nacrtajte kvadrat stranice 100 rotiran za 45° (slika 4.2.2.2-1.), zadavanjem relativnih polarnih koordinata točaka. Početna točka je T_1 , bilo gdje na području crtanja.

Slika 4.2.2.2-1.

Command: line ↵

LINE Specify first point:

Treba kliknuti bilo gdje na području crtanja. (točka T_1)

Specify next point or [Undo]: @100<45 ↵ (točka T_2)

Specify next point or [Undo]: @100<135 ↵ (točka T_3)

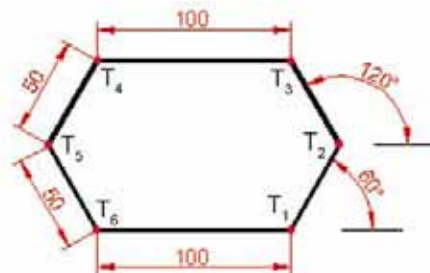
Specify next point or [Close/Undo]: @100<225 ↵ (točka T_4)

(Napomena: umjesto kuta 225° , može se unijeti negativan kut: -135° .)

Specify next point or [Close/Undo]: c ↵

PRIMJER

Nacrtajte lik prikazan na slici 4.2.2.2-2. (dulje stranice su 100, a kraće 50) zadavanjem relativnih polarnih koordinata točaka. Početnu točku zadajte bilo gdje na području crtanja.

Slika 4.2.2.2-2.

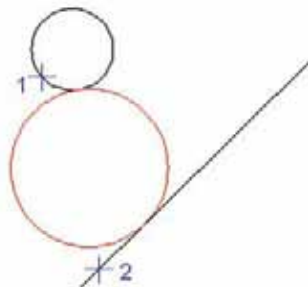
Specify point on object for second tangent of circle:

Klikne se na drugi objekt kojeg će kružnica dodirivati (na slici 5.2-6. dužina na označenom mjestu 2):

Specify radius of circle:

Zada se veličina polumjera.

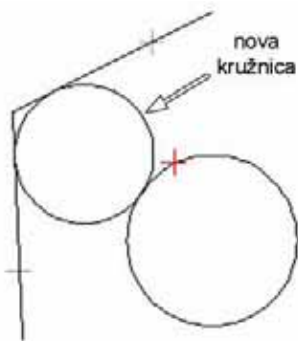
Položaj nove kružnice ovisi o mjestu gdje se kliknulo na objekte (usporedite slike 5.2-6. i 5.2-7.).

Slika 5.2-7.

Dodirno na tri objekta (*Tan, Tan, Tan*)

Ta je mogućnost dostupna samo preko podizbornika *Circle* na izborniku *Draw*. Potrebno je odabrati tri objekta koja će dodirivati nova kružnica. Na slici 5.2-8. ti su objekti dvije dužine i kružnica. Položaj i veličina nove kružnice ovisi o tome gdje se kliknulo na objekte (usporedite gdje se kliknulo na kružnicu na slikama 5.2-8. i 5.2-9.).

Slika 5.2-8.

Slika 5.2-9.

ZADATAK

Služeći se naredbama POINT, LINE i CIRCLE nacrtajte lik prikazan na slici 5.2-10.

Slika 5.2-10.

ZADATAK

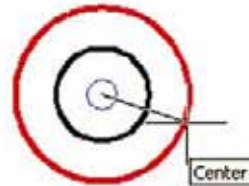
Nacrtajte dvije kružnice navoljnih polumjera i spojite njihova središta dužinom (slika 5.7.1-13.).

Slika 5.7.1-13.

ZADATAK

Nacrtajte kružnicu navoljnog polumjera bilo gdje na području crtanja. Zatim nacrtajte drugu kružnicu čije je središte u središtu prve kružnice (koncentrične su), samo s većim polumjerom (slika 5.7.1-14.).

Slika 5.7.1-14.

Quadrant alatna traka
OBJECT SNAP

Cilja se u **kvadrantne točke** objekta (kružnice, kružnog luka, elipse, eliptičnog luka).

PRIMJER

Nacrtajte dvije dužine (križ) u kružnici ciljanjem u kvadrantne točke kružnice (slika 5.7.1-15.).

Command: line ↵

Specify first point:

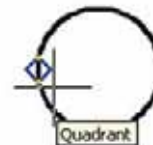
Pozovemo ciljnik *Quadrant* i približimo pokazivač jednoj kvadrantnoj točki kružnice. Kada se pokaže lik i natpis ciljnika *Quadrant* (slika 5.7.1-16.), kliknemo i zadali smo početnu točku prve dužine.

Specify next point or [Undo]:

Ciljanje ponovimo za krajnju točku dužine (dijametralno suprotnu) i za drugu dužinu.

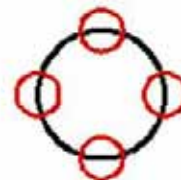
Slika 5.7.1-15.

Slika 5.7.1-16.

ZADATAK

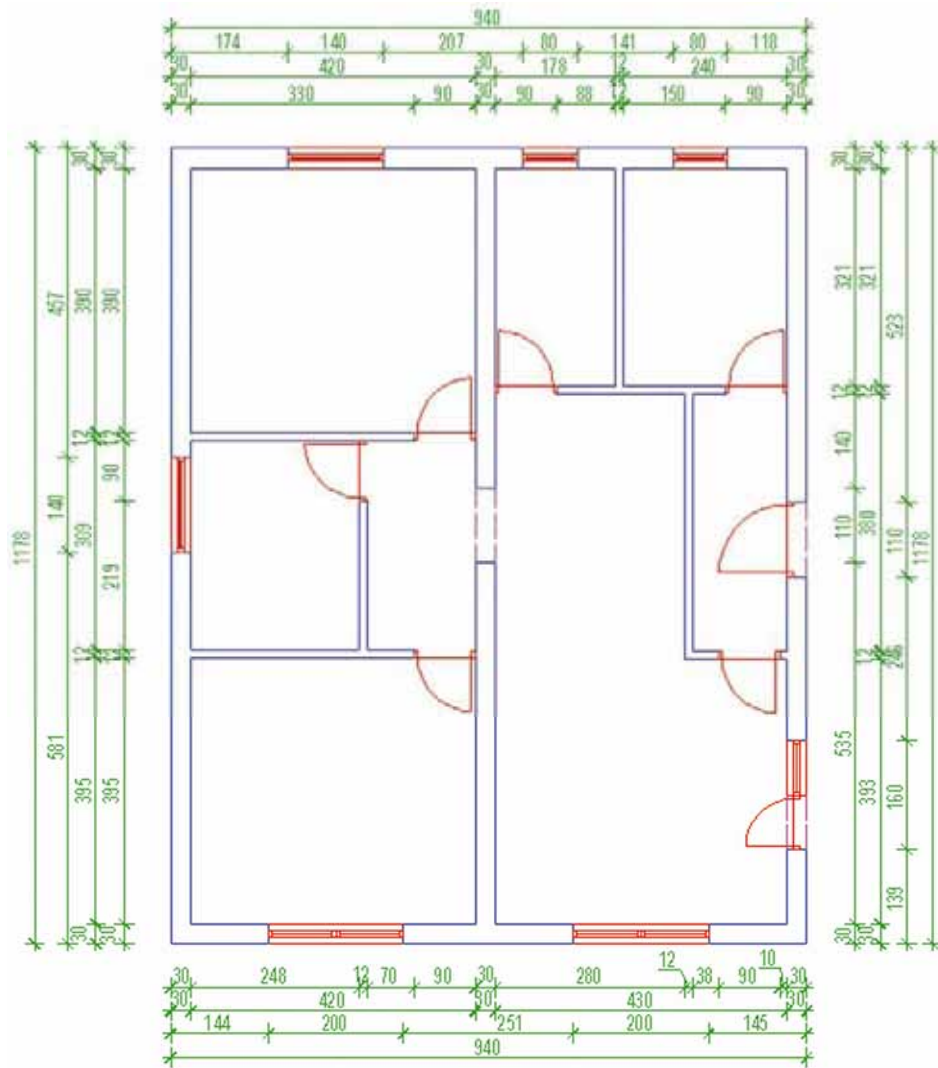
Nacrtajte jednu veću kružnicu polumjera 30, sa središtem bilo gdje na području crtanja. Zatim nacrtajte četiri manje kružnice polumjera 10, sa središtima u kvadrantnim točkama veće kružnice (slika 5.7.1-17.).

Slika 5.7.1-17.

ZADATAK

Upotrebom naredbi za uređivanje nacrtajte tlocrt kata prikazan na slici 8.17-8. Objekti trebaju biti razvrstani po slojevima (npr. sloj *zid*, *stolarija*, i sl.). Dimenzije vrata i prozora prikazane su na slici 8.17-9.

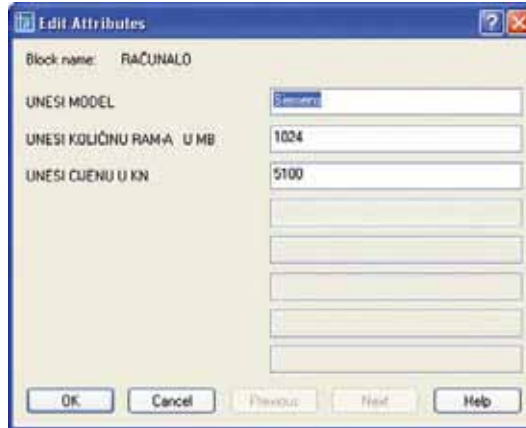
Slika 8.17-8.

13.4. Uređivanje atributa

Vrijednosti atributa bloka mogu se promijeniti naredbom **ATTEDIT**. U retku naredbe pojavljuje se upit:

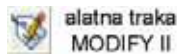
Select block reference:

Potrebno je u crtežu odabrati umetnuti blok na mjestu gdje se žele promijeniti vrijednosti atributa. Otvara se okvir za dijalog *Edit Attributes* prikazan na slici 13.4-1., kao pri prvom unosu vrijednosti atributa. Klikom na gumb **OK** izlazi se iz naredbe.

Slika 13.4-1.

Napomena: u jednoj se naredbi **ATTEDIT** mijenjaju se vrijednosti atributa *na jednom (odabranom) mjestu* umetanja bloka.

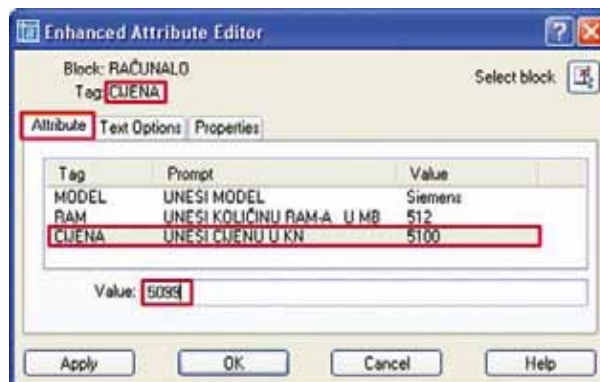
Vrijednosti i obilježja atributa na odabranom mjestu umetanja bloka mogu se promijeniti naredbom **EATTEDIT**.

Ta se naredba može pokrenuti i na izborniku *Modify* ⇒ *Object* ⇒ *Attribute* ⇒ *Single...* U retku naredbe pojavljuje se upit:

Select a block:

Potrebno je u crtežu odabrati blok na mjestu gdje se želi promijeniti vrijednosti i obilježja atributa. Otvara se okvir za dijalog **Enhanced Attribute Editor**. Isto se može dobiti dvoklikom na mjesto gdje je blok umetnut.

Na kartici *Attribute* može se promijeniti vrijednost odabranog atributa u polju *Value*. Na slici 13.4-2. odabran je atribut **CIJENA**. Promijenjena se vrijednost odmah vidi na odabranom mjestu u crtežu (**Napomena:** ako je atribut nevidljiv, prethodno treba vidljivost atributa u **ATTDISP** postaviti na **ON**).

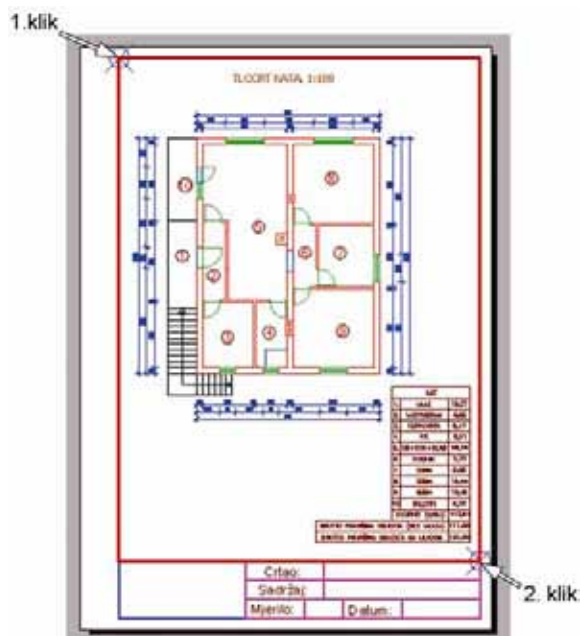
Slika 13.4-2.

Postavljanje na list jednog okvira s pogledom

 alatna traka
VIEWPORTS

Postavljanje jednog okvira s pogledom prikazat ćemo na primjeru lista sa slike 15.3-11.

Jedan se okvir s pogledom postavlja na list pomoću izbornika *View* ⇒ *Viewports* ⇒ *1 Viewport*. Pojavljuje se upit da zadamo dijagonalno suprotne vrhove pravokutnog okvira s pogledom. Ti se vrhovi mogu zadati ciljanjem na objekte lista. Prvi vrh okvira s pogledom na slici 15.3-12. zadan je klikom pomoću ciljnika *Endpoint* na krajnju točku crte okvira, a dijagonalno suprotni vrh klikom na krajnju točku crte sastavnice).

Slika 15.3-12.

Pristup prostoru modela kroz okvir s pogledom

Na listu se može pristupiti prostoru modela kroz djelatni okvir s pogledom. To se može učiniti na dva načina:

- klikne se na statusnoj traci na gumb **PAPER**. Taj se gumb odmah mijenja u **MODEL**
- na listu se napravi dvoklik unutar okvira s pogledom

Rub djelatnog okvira s pogledom podebljan je, a na statusnoj traci gumb **MODEL** prikazuje da se trenutačno radi u prostoru modela.

Pristup prostoru papira

Iz prostora modela može se pristupiti prostoru papira na dva načina:

- klikne se na statusnoj traci na gumb **MODEL**. Taj se gumb odmah mijenja u **PAPER**
- na listu se napravi dvoklik *izvan* okvira s pogledom

Na statusnoj traci gumb **PAPER** prikazuje da se trenutačno radi u prostoru papira.

20. POGLEDI NA 3D OBJEKTE

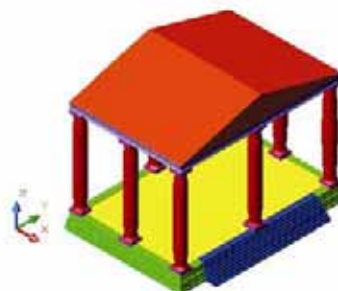
Do sada smo crtali 2D objekte i takve objekte gledali tlocrtnim pogledom, tj. pogledom odozgo. Ako 2D objekte izvučemo uzduž neke putanje, ti su objekti dobili treću dimenziju – **visinu**. Visina objekata mjeri se uzduž **Z osi (z koordinata)**.

Za pregledavanje 3D objekata AutoCAD ima više unaprijed zadanih pogleda (ortografski i izometrijski pogledi). Osim tih standardnih pogleda postoje i naredbe kojima se 3D objekti mogu pregledavati pod bilo kojim kutom. Takva je naredba DDVPOINT koja je obrađena na kraju ovog poglavlja.

20.1. Izometrijski pogledi

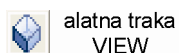
Izometrijski pogledi prikazuju sve tri dimenzije 3D objekata. Pozivaju se pomoću podizbornika **3D Views** na izborniku **View** ili pomoću alatne trake **View**. Postoje četiri standardna izometrijska pogleda:

- izometrijski pogled s jugoistoka
(**SE Isometric**)

Slika 20.1-1

- izometrijski pogled s jugozapada
(**SW Isometric**)

Slika 20.1-2.

21. SJENČANJE 3D OBJEKATA

Za sjenčanje 3D objekata upotrebljavaju se alatna traka **Shade**, podizbornik *Shade* na izborniku *View* (slika 21-1.) i naredba SHADEMODE.

Različiti načini sjenčanja prikazani su na primjeru presjeka osovine remenice.

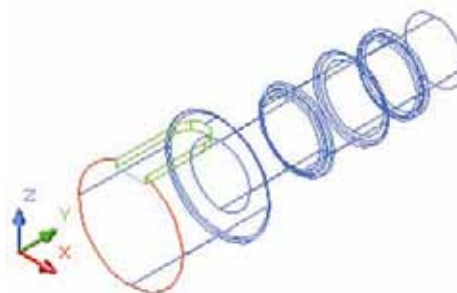
2D Wireframe
3D Wireframe
Hidden
Flat Shaded
Gouraud Shaded
Flat Shaded, Edges On
Gouraud Shaded, Edges On

Slika 21-1.

alatna traka
SHADE

3D Wireframe – žičani prikaz 3D objekata. Objekti su prikazani samo ravnim crtama i krivuljama (slika 21-2.). Ikona UCS-a je također sjenčana.

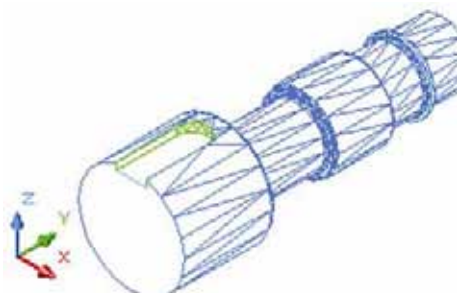

Slika 21-2.

alatna traka
SHADE

Hidden – prikaz 3D objekata sličan žičanom, osim što su kod ovog prikaza *skriveni* dijelovi objekta koji se nalaze u pozadini (slika 21-3.).

Slika 21-3.

alatna traka
SHADE

Flat Shaded – plohe 3D objekata su sjenčane. Zakrivljene plohe nisu prikazane glatko, već kao da se sastoje od više manjih, ravnih ploha (slika 21-4.).

Slika 21-4.

Sada će se ploha2 preslikati za 100 u stražnju stranu. Iako nije nužno, postaviti će se novi UCS pomoću mogućnosti **3 Point**, zadavanjem točaka **A**, **B** i **D** (vidi sliku 27.2-6.). Zatim se pokrene naredba COPY:

Command: copy ↵

Select objects:

Odabere se ploha2.

Select objects: ↵

Specify base point or displacement:

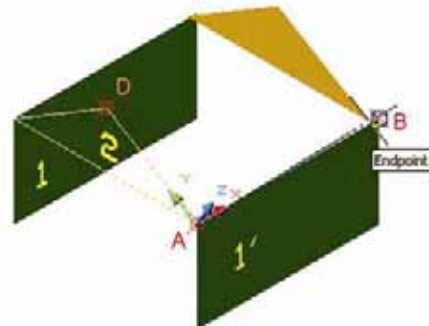
Ciljnikom *Endpoint* klikne se na lijevi gornji vrh plohe1' (točka A) da se zada hvatište ili se upišu koordinate hvatišta 0,0.

Specify second point of displacement or...:

Ciljnikom *Endpoint* klikne se na desni gornji vrh plohe1' (točka B).

Specify second point of displacement: ↵

Time je stvorena ploha2'.

Slika 27.2-6.

Sada će se stvarati plohe 3 i 3' (plohe krova).

Command: 3dface ↵

Specify first point or [Invisible]:

Ciljnikom *Endpoint* klikne se na točku A.

Specify second point or [Invisible]:

Ciljnikom *Endpoint* klikne se na točku B.

Specify third point or [Invisible]<exit>:

Ciljnikom *Endpoint* klikne se na točku C.

Specify fourth point or [Invisible]<create three sided face>:

Specify fourth point or [Invisible]<create three sided face>:

Ciljnikom *Endpoint* klikne se na točku D.

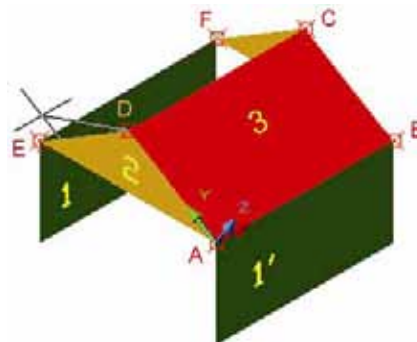
Specify third point or [Invisible]<exit>:

Ciljnikom *Endpoint* klikne se na točku E.

Specify fourth point or [Invisible]<create three sided face>:

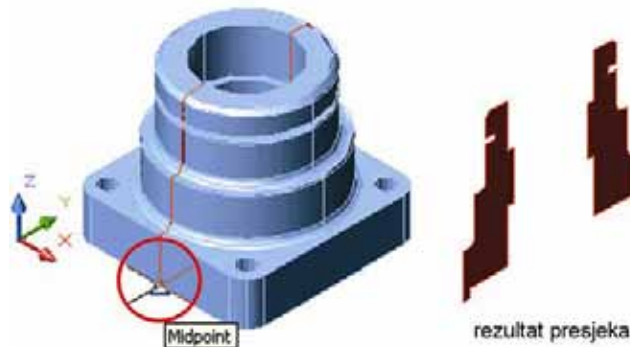
Ciljnikom *Endpoint* klikne se na točku F.

Specify third point or [Invisible]<exit>: ↵

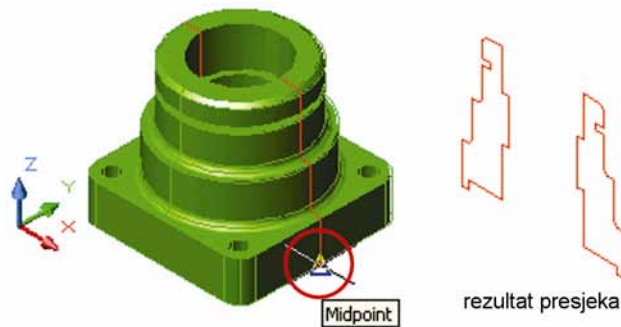
Slika 27.2-7.

YZ - ravnina presjeka usporedna je s YZ ravninom trenutnog UCS-a, a prolazi kroz zadanu točku (slika 28.4.2-3.).

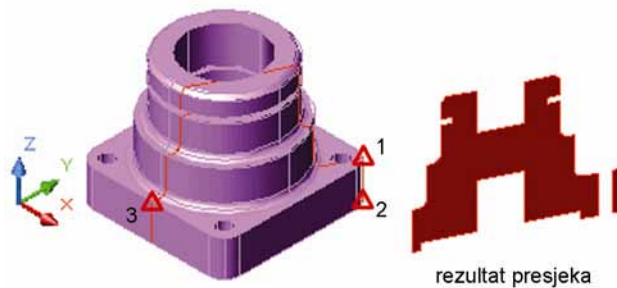
Slika 28.4.2-3.

ZX - ravnina presjeka usporedna je s ZX ravninom trenutnog UCS-a, a prolazi kroz zadanu točku (slika 28.4.2-4.).

Slika 28.4.2-4.

3 Points - ravnina presjeka zadana je trima točkama (slika 28.4.2-5.).

Slika 28.4.2-5.

28.9.7. Preslikavanje ploha čvrstih tijela

Preslikavanjem ploha čvrstih tijela nastaju zatvorena područja (*Region*) ili zakrivljene plohe (*Body*). Plohe čvrstih tijela mogu se preslikavati pomoću izbornika *Modify* ⇒ *Solids Editing* ⇒ *Copy Faces*. Pojavljuje se upit:

Select faces or [Undo/Remove]:

Potrebno je odabrati jednu ili više ploha čvrstog tijela koje će se preslikavati (mogućnosti odabira ploha objašnjene su u poglavlju 28.9.1.). Za prekid odabira pritisne se tipka *Enter*.

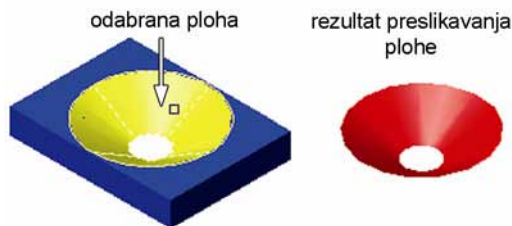
Specify a base point or ...

Zadaje se hvatište.

Specify a second point of displacement:

Treba zadati točku na koju će se ploha preslikati.

Za izlaz iz uređivanja ploha i naredbe *SOLIDEDIT* pritisne se dva puta tipka *Enter* (vidi poglavlje 28.9.1.).

Slika 28.9.7-1.

28.9.8. Bojanje ploha čvrstih tijela

Plohe čvrstih tijela bojaju se pomoću izbornika *Modify* ⇒ *Solids Editing* ⇒ *Color Faces*. Pojavljuje se upit:

Select faces or [Undo/Remove]:

Potrebno je odabrati jednu ili više ploha čvrstog tijela koje će se obojiti (mogućnosti odabira ploha objašnjene su u poglavlju 28.9.1.). Za prekid odabira treba pritisnuti tipku *Enter*.

Nakon toga pojavljuje se okvir za dijalog *Select Color* u kojem se odabere boja plohe (slika 28.9.8-1.).

Slika 28.9.8-1.

Na slici 28.9.8-2. vidljive plohe obojane su svaka različitom bojom.

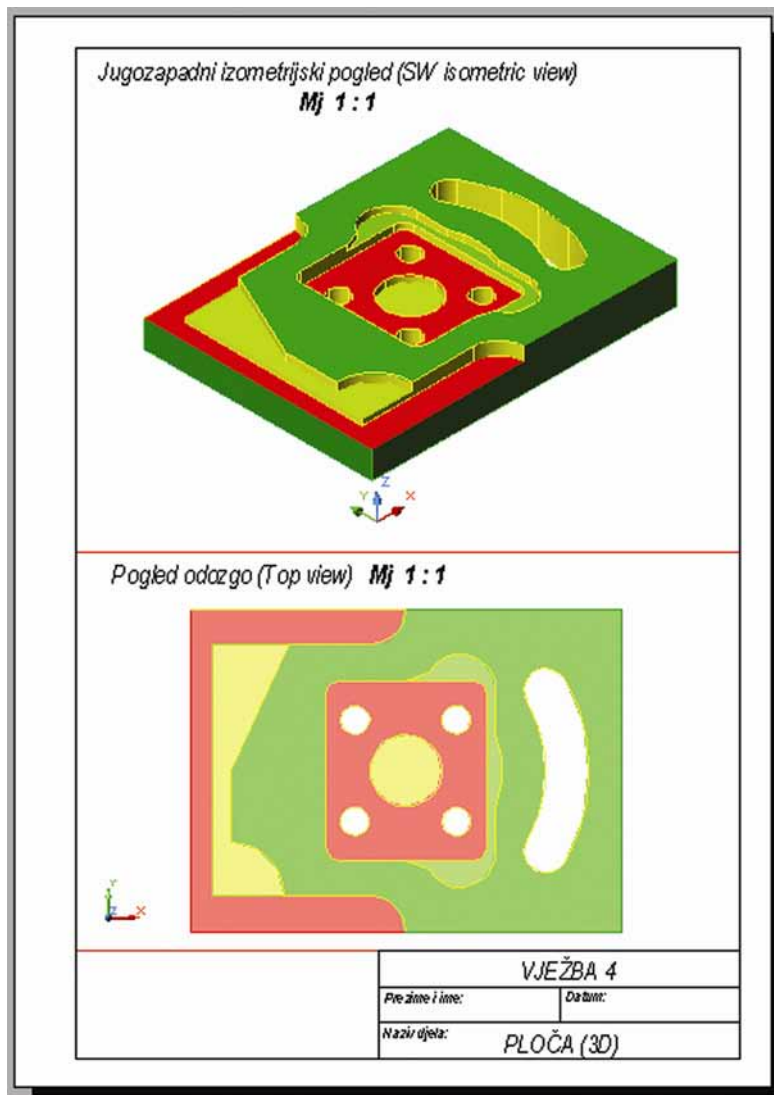
Za izlaz iz uređivanja ploha i naredbe *SOLIDEDIT* pritisne se dva puta tipka *Enter* (vidi poglavlje 28.9.1.).

Slika 28.9.8-2.

Upotrebom 2D objekta prikazanog na slici 31-10. napravite **3D objekt** i pripremite ga za **iscrtavanje u prostoru papira**, kao što je prikazano na slici 31-12., držeći se sljedećih uputa:

- na listu se nalaze **dva okvira s pogledom**, a u svakom je posebno prilagođen pogled na model
- okviri s pogledom nalaze se u posebnom sloju (na slici 31-12. crvene boje). Dimenzije gornjeg okvira s pogledom su 185mmx140mm, a donjeg 185mmx110mm.

Slika 31-12.